
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА

УДК 658.64

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.33>

Красномовець В.А.

кандидат економічних наук, доцент, докторант,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid/0000-0001-5806-8348>

Krasnomovets Viktoriia

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

ПРОГРАМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОЇ СФЕРИ

ENVIRONMENTAL CERTIFICATION PROGRAMMES FOR HOTEL COMPANIES

Статтю присвячено аналізу програм екологічної сертифікації у галузі гостинності. Проаналізовано дев'ять відомих та популярних програм екологічної сертифікації: Green Key, EarthCheck, LEED (Leadership in Energy and Environmental Design), BREEAM (Building Research Establishment Environmental Assessment Method), GSTC (Глобальна рада сталого туризму), Carbon Trust, Weeva Earth, Green Globe, Zero Waste Business (ZWB). Дано їх розлогу характеристику, наявність бальної чи індексної шкали, кількість критеріїв, за якими відбувається оцінка. Визначено їх орієнтацію на оцінку підприємств сфери гостинності. Встановлено, що з проаналізованих програм екологічної сертифікації лише окремі (зокрема, Green Key, Zero Waste Business, EarthCheck) є більш спеціалізованими для підприємств сфери гостинності.

Ключові слова: екологічна сертифікація, готельна сфера, екологічна складова розвитку підприємств галузі гостинності, сталий розвиток.

The article is concerned with analysing environmental certification programmes in the hospitality industry. It is determined that today hotels are increasingly thinking about a format of activity that minimises the negative impact on the environment and lies in the plane of environmental sustainability in the hotel industry. The main aspects of environmental sustainability in the hotel industry include energy efficiency, water management, waste disposal, use of environmentally friendly materials, social responsibility and green technologies and initiatives. The overall goal of environmental sustainability in the hotel industry is to ensure harmony between business and the natural environment, reduce the negative impact of hotels on the environment and increase the efficiency of resource use to create a sustainable and future-proof way of operating hotels. Green hospitality goes beyond the physical property to include educating guests on the importance of environmental practices, engaging with local communities and supporting environmentally responsible initiatives. This holistic approach ensures that hotels and resorts make a positive contribution to both the environment and society at large. Certified hotel sustainability programmes help to identify and recognise such environmentally responsible establishments. Hotel environmental sustainability programmes are initiatives, systems of standards, rating assessments or certification programmes aimed at reducing the environmental impact of hotels and implementing sustainable practices in the hotel industry. The essence of such programmes is to set standards and criteria that help hotels improve their environmental performance and become more environmentally sustainable. The article analyses nine well-known and popular environmental certification programmes: Green Key, EarthCheck, LEED (Leadership in Energy and Environmental Design), BREEAM (Building Research Establishment

---

Environmental Assessment Method), GSTC (Global Sustainable Tourism Council), Carbon Trust, Weeva Earth, Green Globe, Zero Waste Business (ZWB). The article describes them in detail, including the presence of a point or index scale, the number of criteria used for assessment. Their orientation towards the assessment of hospitality enterprises is determined. It is found that of the analysed environmental certification programmes, only some (in particular, Green Key, Zero Waste Business, EarthCheck) are more specialised for hospitality enterprises.

Keywords: *environmental certification, hotel industry, environmental component of the development of hospitality enterprises, sustainable development.*

Постановка проблеми. У сучасному екологічно свідомому світі індустрія гостинності почала усвідомлювати важливість впровадження стійких практик у своїй щоденній діяльності. Готелі та курорти вже не просто місця для відпочинку – вони стали важливими гравцями та учасниками процесу зменшення сліду перебування людства. Оскільки мандрівники шукають екологічно чисті напрямки, екологічна гостинність перетворилася з простого тренду на невід’ємну складову проживання.

Деякі з найкращих екологічно чистих ініціатив охоплюють широкий спектр стратегій, від енергоефективного освітлення та водозберігаючих заходів до зменшення відходів і варіантів харчування у місцевих підприємствах. Впроваджуючи ці інновації, заклади в секторі гостинності можуть не тільки мінімізувати свій вплив на навколишнє середовище, але й звернути увагу на зростаючу клієнтуру, яка надає перевагу екологічно свідомому вибору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема екологічної сертифікації готелів не надто широко представлена у наукових публікаціях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Серед поодиноких публікацій варто відзначити наукове дослідження колективу авторів Хер-Цзюнь Шеу, Джін-Лі Ху, Хуай-Шу Шіє у якому використано загальну систему ранжування еко-готелів, яку застосовано для порівняння 7 відомих програм з розвитку еко-готелів. Визначено, що всі 7 рейтингових програм на сьогоднішній день є добровільними, а це означає, що уряд або інші органи не зобов’язують готелі брати в них участь. Крім того, майже у всіх програмах в даний час немає чітких критеріїв оцінювання екологічності, особливо щодо неіонізуючих випромінювань (захист довкілля); збереження дикої природи, охорони тваринного світу і біорізноманітності (збереження природи) і екобудівництва (інфраструктура) [15, с. 525].

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз існуючих міжнародних програм екологічної сертифікації підприємств готельної сфери.

Виклад основного матеріалу. Здатність готелів та готельних комплексів функціонувати таким чином, щоб мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище та споживати природні ресурси відповідально *лежить у площині екологічної стійкості* у готельній сфері.

Основні аспекти екологічної стійкості в готельній сфері включають:

– *енергоефективність* - зменшення споживання електроенергії та інших енергетичних ресурсів шляхом використання енергоефективного обладнання, освітлення, систем опалення та кондиціонування повітря;

– *управління водними ресурсами* – раціональне використання води, впровадження систем збереження води, переробка стічних вод та зменшення витрат води у готелях;

– *утилізація відходів* – зменшення кількості відходів шляхом переробки, вторинного використання та впровадження програм відновлення для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище;

– *використання екологічних матеріалів* – використання натуральних, відновлюваних та екологічно чистих матеріалів у будівництві, декорації та обслуговуванні готелів;

– *соціальна відповідальність* – забезпечення безпеки та здоров'я персоналу та гостей, взаємодія з місцевою спільнотою, підтримка місцевих ініціатив та соціальних програм;

– *зелені технології та ініціативи* – використання відновлювальних джерел енергії, сонячних панелей, вітрових турбін, програм енергозбереження та інших зелених технологій для зменшення екологічного впливу та інші важливі виміри та напрямки [5].

Загальна мета екологічної стійкості у готельній сфері полягає у забезпеченні гармонії між бізнесом та природним середовищем, зменшенні негативного впливу готелів на довкілля та підвищенні ефективності використання ресурсів для створення сталого й майбутнього способу функціонування готелів.

Основним принципом екологічної гостинності є створення комфортних і зручних умов для гостей, мінімізуючи вплив діяльності готелю на навколишнє середовище. Це передбачає впровадження стійких практик, інвестування в екологічно чисті технології та підвищення обізнаності про екологічні проблеми.

Пріоритет сталого розвитку може бути чудовим способом для готелів і курортів продемонструвати свою відданість збереженню планети. Якщо зробити це правильно, це також може привабити все більшу кількість екологічно свідомих мандрівників.

Зелена гостинність виходить за межі фізичної власності та включає навчання гостей важливості екологічних практик, взаємодію з місцевими громадами та підтримку екологічно відповідальних ініціатив. Цей цілісний підхід гарантує, що готелі та курорти роблять позитивний внесок як у навколишнє середовище, так і в суспільство в цілому.

Пропозиція екологічно чистих зручностей і послуг дозволяє готелям обслуговувати екологічно свідомих мандрівників, мінімізуючи їхній вплив на навколишнє середовище. Приклади включають надання натуральних туалетно-косметичних засобів у біорозкладаній упаковці, пропозицію прокату велосипедів або зарядних станцій для електромобілів, а також сприяння природоохоронній діяльності, яка сприяє екологічній обізнаності. Виявити та відзначити такі екологічно-відповідальні заклади дозволяють сертифіковані програми екологічної відповідальності готелів.

Програми екологічної стійкості готелів – це ініціативи, системи стандартів, рейтингові оцінки або сертифікаційні програми, спрямовані на зменшення впливу готелів на довкілля та впровадження сталих практик у готельній сфері. Суть таких програм полягає у встановленні стандартів та критеріїв, які допомагають готелям вдосконалювати їхню екологічну діяльність та стати більш стійкими екологічно [1].

Основні аспекти програм екологічної стійкості готелів включають:

– *стандарти ефективного використання ресурсів* – ці програми надають керівництво щодо ефективного використання енергії, води та інших ресурсів у готелях. Вони спонукають до застосування енергоефективних технологій та обладнання, зменшення витрат води та інші практики зменшення споживання ресурсів;

– *управління відходами* – програми екологічної стійкості готелів сприяють упорядкуванню системи управління відходами, впровадженню переробки та утилізації відходів, а також використанню вторинних ресурсів;

– *екологічні будівельні стандарти* – деякі програми ставлять завдання підвищення екологічних характеристик будівель, включаючи використання екологічних матеріалів, ефективність використання енергії та дизайн для зменшення впливу на довкілля;

– *соціальна відповідальність* – багато програм екологічної стійкості також включають соціальні аспекти, такі як створення безпечних та здорових умов праці для персоналу, співпраця з місцевими спільнотами та ініціативи спрямовані на підтримку соціальних потреб.

– *сертифікація та аудит* – через сертифікаційні програми та аудити, готелі отримують офіційне визнання за їхню екологічну стійкість та дотримання стандартів [2].

Серед найважливіших та найвпливовіших рейтингів та сертифікацій, які оцінюють екологічну стійкість готелів у світі, нами було проаналізовано вісім найвідоміших (табл. 1).

Таблиця 1

Найвідоміші екологічні рейтинги та програми сертифікації у світі

Назва	Характеристика
Green Key	Міжнародна програма сертифікації, яка оцінює екологічні показники готелів та інших туристичних об'єктів. Вона враховує різні аспекти, такі як енергоефективність, управління водними ресурсами, відходами та інші показники екологічної діяльності.
EarthCheck	Програма оцінює сталий розвиток та екологічну ефективність в готельній та туристичній галузях. EarthCheck надає інструменти для вимірювання, порівняння та покращення екологічної продуктивності готелів.
LEED (Leadership in Energy and Environmental Design)	Одна з найбільш впливових систем сертифікації для зелених будівель, включаючи готелі. LEED надає різні рівні сертифікації в залежності від досягнень у різних аспектах сталого будівництва, таких як енергоефективність, управління водними ресурсами, використання матеріалів, які не шкодять довкіллю, та інші.
BREEAM (Building Research Establishment Environmental Assessment Method)	Методика оцінки екологічної продуктивності будівель, включаючи готелі. Вона враховує вплив будівельних проектів на навколишнє середовище та спрямована на зменшення цього впливу.
GSTC (Глобальна рада сталого туризму)	Міжнародна програма сертифікації надає набір критеріїв та показників для сталого управління туризмом. Готелі можуть використовувати критерії GSTC, щоб оцінити свою ефективність сталого розвитку та керувати своїми зусиллями щодо вдосконалення практики сталого розвитку
Carbon Trust	Компонент програми «Стандарт гостинності» допомагає готелям та іншим підприємствам гостинності вимірювати, керувати та скорочувати викиди вуглецю. Програма забезпечує всебічну оцінку вуглецевого сліду та ефективності сталого розвитку, а також пропонує вказівки та підтримку для вдосконалення.
Weeva Earth	Weeva була розроблена експертами зі сталого туризму з нуля, використовуючи найновіші наукові досягнення, щоб забезпечити максимальний результат. Програма створена власниками готелів і закладами гостинності, пропонує особливо актуальну перспективу.
Green Globe	Програма сертифікації оцінює сталий розвиток та екологічність готелів та туристичних об'єктів у всьому світі. Вона враховує енергоефективність, управління водними ресурсами, утилізацію відходів та соціальну відповідальність готелів.
ZeroWaste Certification Program	Метою програми є зменшення кількості утворених відходів (запобігання). Програма шукає шляхи впровадження ланцюгів створення вартості замкнутого циклу та ефективної мінімізації кількості відходів, що утворюються у ресторанах та готелях. Сертифікація офісів, заходів та продуктів буде запущена згодом.

Джерело: складено автором на основі [6-14]

Вказані рейтинги та сертифікації сприяють підвищенню свідомості про стале управління та зменшення негативного впливу готелів на довкілля, спонукаючи їх до впровадження екологічно чистих практик та технологій.

Науково обґрунтовані, масштабні та комплексні за планом і виконанням екологічні програми сертифікації охоплюють кожен сегмент успішного плану управління – від початкового опитування щодо оцінки потреб до поетапного досягнення цілей шляхом навчання працівників і громадськості – обладнати готелі та інші заклади розміщення інструментами для зменшення експлуатаційних витрат шляхом економії енергії, води та зменшення відходів. Нерухомість, яка має екологічний рейтинг, має явну марке-

тингову перевагу та визнання громадськості як екологічного лідера, а статус незалежної, третьої сторони, яка зазвичай проводить експертну оцінку, забезпечує додатковий рівень довіри. Аналіз основних показників програм екологічної сертифікації наведено в таблиці 2.

Однією з найпопулярніших програм екологічної сертифікації є LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) – система сертифікації та рейтингування сталого будівництва, розробленою Сполученими Штатами Америки. Ця програма була створена з метою заохочення та визнання будівель, які використовують сталий дизайн, енергоефективні технології та практики, що сприяють зниженню впливу на довкілля [6].

Основні аспекти системи LEED включають: категорії рейтингування (LEED оцінює будівлі у різних категоріях, таких як енергоефективність, матеріали та ресурсозбереження, якість внутрішнього середовища, водозбереження та інновації у дизайні); бальне рейтингування (будівлі отримують бали за виконання конкретних стандартів та критеріїв у кожній категорії. Загальна кількість балів визначає рівень сертифікації, який може бути "Certified" (сертифіковано), "Silver" (срібло), "Gold" (золото) або "Platinum" (платина)); стандарти та критерії (LEED визначає конкретні стандарти та критерії для кожної категорії. Наприклад, вимоги до енергоефективності можуть включати використання відновлювальних джерел енергії, зменшення викидів парникових газів та оптимізацію систем опалення, вентиляції та кондиціонування); інновації та дизайн (LEED також заохочує інновації у дизайні та будівництві, надаючи бонусні бали за використання передових технологій та практик).

Ця система сертифікації є важливим інструментом для прискорення переходу до сталого будівництва та допомагає організаціям та підприємствам визначати та досягати високих стандартів сталості у будівництві. Багато країн і регіонів прийняли LEED як стандарт для сталого будівництва і використовують його для регулювання та вдосконалення енергоефективності та екологічних характеристик будівель [6].

Ще однією важливою програмою є Green Key. Її основні характеристики включають: сталість (програма оцінює виконання підприємством ряду критеріїв, пов'язаних із екологією, енергоефективністю, водозбереженням, відходами та іншими аспектами сталого розвитку); сертифікацію (підприємства можуть отримати сертифікат Green Key, який підтверджує їхню зобов'язаність до сталості та захисту довкілля); глобальність стандарту (Green Key є глобальною ініціативою, і програма діє у багатьох країнах світу); залучення громадськості (участь у програмі Green Key може також вказувати на готовність підприємства залучати громадськість та клієнтів до питань сталості та екології та інше [11]).

Іншими категоріями Green Key є також відповідальне споживання ресурсів, зменшення відходів, охорона природи та біорізноманіття, сприяння соціокультурному розвитку та соціальна відповідальність та етика бізнесу (рис. 1).

Цілісний підхід до сталого розвитку програми екологічного маркування Weeva розроблено бізнес-експертами, науковцями з питань сталого розвитку та спеціалізованими партнерами [13].

Структура Weeva побудована на принципах 4Cs (рис. 2): збереження, спільнота, культура та комерція. Це надійна основа для стійких змін. У межах 4Cs (Conversation – обговорення; Commerce – комерція; Community – суспільство; Culture – культура) є параметри Weeva – 18 взаємопов'язаних сфер, якими необхідно керувати цілісно, щоб бізнес був стійким і збалансованим.

Стандарт сертифікації **Green Globe** включає 44 критерії в чотирьох групах і підтримується понад 380 індикаторами відповідності (рис. 3). Застосовні показники залежать від типу сертифікації, географічного регіону, а також місцевих факторів. Стандарт розроблявся протягом трьох десятиліть і гарантує найвищий рівень стабільної діяльності та управління. Весь стандарт Green Globe переглядається та оновлюється двічі на календарний рік.

Таблиця 2

Аналіз основних показників програм екологічної сертифікації

Назва	Країна, рік заснування	Об'єкти	Бали	К-ть критеріїв	Сертифікат
LEED	1998, США	інженерні системи будівлі (функціонування механічних та електричних систем, водопровід та каналізація, системи пожежогасіння), школи, об'єкти торгівлі (банки, ресторани тощо), центри збору даних, склади та центри дистрибуції, готельна нерухомість, заклади охорони здоров'я, комерційні інтер'єри, будинки та багатоквартирні малоповерхові будівлі, багатоквартирні багатоповерхові будівлі	+	9	4 рівні
Green Key	1994, Данія	туристичні об'єкти (готелі і хостели, кемпінги та парки відпочинку, пансіонати, еко-будиночки, еко-ферми тощо, конференц-центри, ресторани, музеї, центри для відвідувачів/перекладачів та тематичні парки)	+	13	+
Earth Check	1987, Австралія	туристичні підприємства, готелі, уряди, розробники і дизайнери будівель, наземні і морські парки і заходи	-	10	+
BREEM	1988, Великобританія	практично до будь-якої будівлі та місця, з версіями для нових будівель, існуючих будівель, проєктів реконструкції та великих забудов	індекс	9	5 рівнів
GSTC	2007, коаліція з 32 партнерів	державні, неурядові установи та приватний сектор; базові керівні принципи для освітніх та тренінгових закладів, наприклад, для готельних шкіл та університетів	-	40	рейтинг
Carbon Trust	2001, Великобританія	бренд працює над вимірюванням і скороченням викидів вуглецю від продукту	-	-	маркування
Weeva Earth	2020, США, Великобританія, ПАР	огляд сталого розвитку за допомогою параметрів, які компанії повинні враховувати під час управління своєю діяльністю. Комплексний підхід, який допомагає забезпечити стійкий успіх і вплив у всіх сферах	+	18	
Green Globe	1997, США	конгрес-центри, круїзні кораблі, поля для гольфу, готелі і курорти, ресторани, спа, оздоровчі центри, транспорт, туроператори, компанія з управління напрямками, індустрія зустрічей	-	28	3 рівні
Zero Waste Business	2018, Бельгія	ресторани та готелі; планується згодом: офіси, заходи та продукти	-	3/3	сертифікат

Джерело: складено автором на основі [6-14]

Рис. 1. Критерії програми екологічної сертифікації Green Key
Джерело: [11]

Рис. 2. Критерії програми екологічної сертифікації Weeva
Джерело: [13]

Рис. 3. Набір показників для критеріїв стійкості, політик і процедур сертифікації програми «Green Globe»
Джерело: [10]

Стандарт базується на таких міжнародних стандартах і угодах: критерії глобального сталого туризму; глобальне партнерство для критеріїв сталого туризму (Партнерство STC); базові критерії Мережі сертифікації сталого туризму американського континенту; порядок денний на XXI століття та принципи сталого розвитку, схвалені 182 урядами на саміті Землі ООН у Ріо-де-Жанейро в 1992 році; ISO 9001 / 14001 / 19011 (Міжнародна організація стандартів). Остання версія, стандарт Green Globe для сталого розвитку подорожей і туризму, версія 1.7, містить критерії боротьби з COVID-19, зокрема здоров'я та безпека персоналу та добробут гостей і клієнтів [10].

Сертифікація Mission Zero Academy (MiZA) Zero Waste Business (ZWB) призначена європейських малих і середніх підприємств сфери гостинності. Участь в програмі сертифікації передбачає взяття зобов'язання щодо більш амбітних циркулярних цілей; впровадження більш екологічної та стійкої політики та рішення у сфері скорочення та управління відходами; популяризація практики циркулярної економіки на місцевому рівні [14].

Сертифікація заснована на методології Zero Waste від Zero Waste Europe, що передбачає 7 ключових моментів: 1. Відмова / Переосмислення / Переробка; 2. Зменшення та повторне використання; 3. Підготовка до повторного використання; 4. Переробка / компостування / забезпечення анаеробного зброджування; 5. Відновлення матеріалів і хімічних речовин; 6. Управління залишками; 7. Неприйнятність [14].

Zero Waste Business сертифікація адаптує потреби та очікування підприємців сфери гостинності (рис. 4) та базується на принципах довіри та авторитету; відповідності національним вимогам та вимогам ЄС та виходу за рамки завдяки перевірненій моделі сертифікації; співвідношення ціни та якості; допомоги у зменшенні забруднення та скороченні викидів; забезпеченні безвідходної експертизи та, як результат задоволеності клієнтів.

Таким чином, проаналізувавши основні програми, можемо відзначити, що всі вони досить різні. Перш за все, не всі призначено виключно для закладів сфери гостинності, але й для широкого поля приміщень, сфер діяльності і будівель. По друге, одні орієнтуються на процеси (GSTC), інші – на досягнення мети різними стилями управління (Earth Check, Weeva Earth, Green Globe). Втім, спільними аспектами є для всіх абсолютна орієнтованість на екологічну складову за різними вимірами – енергоефективності, управління відходами, контроль за викидами парникових газів та інші складові. Також існує теорія, що наприклад, LEED – це стандарт, який більше направлений на електро- та водоспоживання, а також на проведення заходів для їх удосконалення. BREEAM – це про розв'язання екологічних проблем. Дві програми можна назвати найбільш орієнтованими саме на сферу гостинності – це Green Key та Zero Waste Business.

Висновки. Таким чином, комплексний підхід до реалізації концепції екологічної стійкості в готельній сфері передбачає аналіз в багатьох площинах та напрямках. Саме такий комплексний підхід спроможний забезпечити високий рівень екологічної стійкості та відповідальності бізнесу.

Рис. 4. Особливості програми сертифікації Zero Waste Business
Джерело: [14]

Проаналізувавши рейтинги екологічної стійкості готелів у світі на основі семи основних програм сертифікації: LEED, Green Key, Earth Check, BREEAM, GSTC, Carbon Trust, Weeva Earth, Green Globe, Zero Waste Business ми прийшли до висновку, що головною їх задачею у сфері як готельного господарства, так і в цілому у сфері будівництва та стандартів діяльності, є орієнтація на екологічно безпечні норми та підходи організації діяльності. Кожна з програм має регіональні та критеріальні особливості, але реалізація їх основних принципів є запорукою реалізації концепції сталого розвитку в цілому та у сфері гостинності, зокрема.

Проведений аналіз дозволив визначити основні програми екологічної сертифікації готелів, визначити їх особливості та специфіку застосування. Їх поява та поширення особливо останнім часом свідчить про актуальність та розуміння значимості екологічного вектору діяльності, зокрема і готельних підприємств. В Україні проаналізовані програми екологічної сертифікації, на жаль, не набули широкого поширення. Наша країна може визнавати інтернаціональні стандарти та принципи екотуризму для готелів, що сприяють збереженню природи та забезпеченню позитивного соціокультурного впливу на місцеві спільноти.

Перспективним напрямом дослідження є аналіз вітчизняних програм сертифікації у сфері гостинності та пропозиції щодо створення національної комплексної сертифікаційної інституції.

Список використаних джерел:

1. Global Guidelines to restart tourism. UNWTO. 2020. URL: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-05/UNWTO-Global-Guidelines-to-Restart-Tourism.pdf>
2. Guide To Major Carbon Standards For Offsetting in Ecommerce. URL: <https://ecocart.io/major-carbon-standards/> (дата звернення: 28.02.2024).
3. Her-Jiun Sheu, Jin Li Hu, Hwai-Shuh Shieh Empirical application of the green hotel rating. *Actual Problems of Economics*. 2012. № 9(135). P. 574–583. https://www.researchgate.net/publication/289326812_Empirical_application_of_the_green_hotel_rating

4. One Planet Vision for a Responsible Recovery of the Tourism Sector. UNWTO. 2020. URL: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-06/one-planet-vision-responsible-recovery-of-the-tourism-sector.pdf>

5. Rehman Zafar, Abdullah Khan, Amina BiBi The Continuing Connection between Tourism, Global Trade, and CO2 Emissions: Ecological Patterns. ISAR Journal of Economics and Business Management Abbreviate Tittle-ISAR. *J Econ Bus Manag*. Vol. 2, Is. 2 (Feb- 2024). URL: <https://article.isarpublisher.com/viewArticle/The-Continuing-Connection-between-Tourism-Global-Trade-and-CO2-Emissions-Ecological-Patterns> (дата звернення: 28.02.2024)

6. Офіційний сайт програми LEED. URL: <https://www.usgbc.org/leed> (дата звернення: 17.03.2024).

7. Офіційний сайт програми BREEAM. URL: <https://www.enerfis.cz/en/services/green-buildings-certification/breeam-leed-sbtool-certification/breeam-certification> (дата звернення: 17.03.2024).

8. Офіційний сайт програми Carbon Trust. URL: <https://www.carbontrust.com/en-eu/who-we-are/our-history> (дата звернення: 10.02.2024).

9. Офіційний сайт програми EarthCheck. URL: <https://earthcheck.org/> (дата звернення: 17.03.2024).

10. Офіційний сайт програми Green Globe. URL: <https://www.greenglobe.com/criteria-indicators> (дата звернення: 10.03.2024).

11. Офіційний сайт програми Green Key. URL: <https://www.greenkey.global/> (дата звернення: 17.03.2024).

12. Офіційний сайт програми GSTC. URL: <https://www.gstccouncil.org/> (дата звернення: 17.03.2024).

13. Офіційний сайт програми Weeva Earth. URL: <https://weeva.earth/> (дата звернення: 10.03.2024).

14. Офіційний сайт програми Zero Waste Business (ZWB) Certification. URL: <https://www.missionzeroacademy.eu/zero-waste-business-certification/> (дата звернення: 10.03.2024).

15. Шіє Х.-Ш., Ху Дж.-Л., Шей Х.-Ц. Перехід на екологічні технології: розробка концепції системи рейтингів "зелених" готелів. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8. С. 521–530. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_8_62

References:

1. Global Guidelines to restart tourism. UNWTO. 2020. Available at: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-05/UNWTO-Global-Guidelines-to-Restart-Tourism.pdf> (accessed March 17, 2024).

2. Guide To Major Carbon Standards For Offsetting in Ecommerce. Available at: <https://ecocart.io/major-carbon-standards/> (accessed February 28, 2024).

3. Her-Jiun Sheu, Jin Li Hu, Hwai-Shuh Shieh (2012) Empirical application of the green hotel rating. *Actual Problems of Economics*, no. 9(135), pp. 574–583. Available at: https://www.researchgate.net/publication/289326812_Empirical_application_of_the_green_hotel_rating (accessed March 17, 2024).

4. One Planet Vision for a Responsible Recovery of the Tourism Sector. UNWTO. (2020). Available at: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-06/one-planet-vision-responsible-recovery-of-the-tourism-sector.pdf> (accessed March 17, 2024).

5. Rehman Zafar, Abdullah Khan, Amina BiBi (2024) The Continuing Connection between Tourism, Global Trade, and CO2 Emissions: Ecological Patterns. ISAR Journal of Economics and Business Management Abbreviate Tittle- ISAR. *J Econ Bus Manag*, vol. 2, Is. 2. Available at: <https://article.isarpublisher.com/viewArticle/The-Continuing-Connection-between-Tourism-Global-Trade-and-CO2-Emissions-Ecological-Patterns> (accessed February 28, 2024).

6. Ofitsiinyi sait prohramy LEED [Official website of the programme LEED]. Available at: <https://www.usgbc.org/leed> (accessed March 17, 2024).

7. Ofitsiinyi sait prohramy BREEAM [Official website of the programme BREEAM]. Available at: <https://www.enerfis.cz/en/services/green-buildings-certification/breeam-leed-sbtool-certification/breeam-certification> (accessed March 17, 2024).

8. Ofitsiinyi sait prohramy Carbon Trust [Official website of the programme Carbon Trust]. Available at: <https://www.carbontrust.com/en-eu/who-we-are/our-history> (accessed February 10, 2024).

9. Ofitsiinyi sait prohramy EarthCheck [Official website of the programme EarthCheck]. Available at: <https://earthcheck.org/> (accessed March 17, 2024).

10. Ofitsiyni sait prohramy Green Globe [Official website of the programme Green Globe]. Available at: <https://www.greenglobe.com/criteria-indicators> (accessed March 10, 2024).

11. Ofitsiyni sait prohramy Green Key [Official website of the programme Green Key]. Available at: <https://www.greenkey.global/> (accessed March 17, 2024).

12. Ofitsiyni sait prohramy GSTC [Official website of the programme GSTC]. Available at: <https://www.gstcouncil.org/> (accessed March 17, 2024).

13. Ofitsiyni sait prohramy Weeva Earth [Official website of the programme Weeva Earth]. Available at: <https://weeva.earth/> (accessed March 10, 2024).

14. Ofitsiyni sait prohramy Zero Waste Business (ZWB) Certification [Official website of the programme Zero Waste Business (ZWB) Certification]. Available at: Zero Waste Business Certification | Mission Zero Academy (accessed March 10, 2024).

15. Shiie Kh.-Sh., Khu Dzh.-L., Sheu Kh.-Ts (2012) Perekhid na ekolohichni tekhnolohii: rozrobka kontseptsii systemy reitynhiv "zelenykh" hoteliv. [Transition to green technologies: development of the concept of a green hotel rating system]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of economy*, no. 8, pp. 521–530. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_8_62 (accessed March 10, 2024).